

FAIDRA, HIPPOLYTOS, OINONA

FAIDRA (*k Oinoně v pozadí jenitě*):

Je zde. Mně do srdce hned všechna krev se žene.
Jak na něj pohlédnu, mé rty jsou náhle němé.

OINONA: Vzpomeňte na syna, který má už jen vás.

FAIDRA: Prý, pane, hodláte co nejdřív odpoutat zas.

Chci k vaší bolesti připojit slzy svoje
a říct, proč srdce mé je plno nepokojí:
můj syn je bez otce a brzy přijde den,
kdy zemru také já a bude sirotkem.

27

Tisíce nepřítel už hrozí jeho žití.

Jenom vy můžete mé dítě ochránit.

Leč tajná výčitka klid nedopřává mi.

Mám strach, že nadarmo vás ruším prosbami,
že hněv, jímž po právu mou zlobu odrážíte,
padá jak na matku, tak na její též dítě.

HIPPOLYTOS:

Mně, paní, cizí je tak podle nízký cit.

FAIDRA: Leč zasloužila bych si vaši nenávisť,

když tolik činů zlých z mé strany stále zříte.

Do srdce, pane můj, mi ale nevidíte.

Já chtěla pro vás být jen ztělesněním zla
a v téměř místě jsem žít s vámi nemohla.

Tajně i veřejně já proti vám jsem byla
a moře, chtěla jsem, aby nás rozdělila.

Zákon jsem vydala, jenž nedovoloval,
aby vás kdokoli přede mnou jmenoval.

Jsou-li však urážky též mírou utrpení
a jestli moje zášť se ve vaši zášť mění,
pak není druhé z žen, již třeba projevit
jen více soucitu a menší nenávisť.

HIPPOLYTOS:

Matka, jež střežívá svých vlastních dětí práva,
nároky nevládních zpravidla neuznává.

Já, paní, dobře vím, že podezření zlé

se s druhým manželstvím narodí obvykle.

Každá z žen chovala by nedůvěru ke mně

a tíhu urážek bych musel nést stejně.
Kéž nebe dosvědčí, jak ráda chtěla bych
vám, pane, dokázat, že neznám tento hřích.

Mně zcela jiný žal rozdírá nyní duši!

HIPPOLYTOS:

Žal možná tímto dnům jen velmi málo sluší.

Vždyť třeba manžel váš je dosud neživou
a díky nebesům se vrací k přítavu.

28

Neptun jej zachránil. Můj otec utká se

k tomuto bohu přec s modlitbou v každém čase.

Nikdo z nás nespátí dvakrát břeh zemětělých.

Poněvadž Théséus v ponury kraj ten vnik,
nadarmo čekáte, že navrátí se zase.

Lakomý Acheron kořisti nevdává se.

Co pravím? Vždyť je živ a před sebou jej zřím.

Mně zdá se, právě teď že s chotím hovořím.

Ve vás mi ožívá. A srdce mé... ó běda!

Má vášně šlená se déle skrývat nedá.

HIPPOLYTOS:

Hle cit, jenž silou svou i zázrak vyvolá.

Ač mrtev, po boku přec máte manžel, a

který v svém náručí zas vaši duši chová.

FAIDRA: Ach ano, prahnu, žhnu, jsem celá Théséova.

Miluji nejen tvář, jež zřela podsvětí

a která tolik žen dovedla laskati

a bohu zemětělých šla vzít ženu jeho,

leč i tu věrnou líc člověka vznešeného,

snad vzpurnou v mládí svém, však tolik
půvabnou,

že mnozí, jako já, v ní božské rysy čtou.

Měl vaši postavu, též zrak i řeč měl vaši.

I váš stud vznešený byl vepsán v jeho tváři,

když cestou po moři ke Krétě přispěchal,

oddaný sluha dcer, jež zplodil Minos král.

Kde jste jen tenkrát byl? Proč i s ním nesměl

vítat

ve sboru hrdinů lid tehdy Hippolyta?

Proč mládti bránilo, abyste mohl sám

vstoupit na onu loď, jež zavezla ho k nám?

Vy byste netvora skoli i beze zbraní

nechbaje Istitvých cest, jež úkryt jeho chrání.
Abyste jistě šel i cestou nejistou,
má sestra dala by vám klubko do rukou.

29

Ach ne! V tom směru bych já udělala více,
vedena příkazy své lásky — pomocnice.

Já, princí, věřte mi, bych sama chtěla vést
vás labyrintem tím a jeho spleť cest.

Jak bych se starala o tu tvář nejkrásnější!
Obavy milienky přec klubko nezkonejší!

Kdykoli byste šel zrádnými cestami,
já musela bych jít, můj pane, před vámi.

Faidra, jež v labyrint by s vámi sestoupila,
s vámi by zhynula — anebo zvířezila.

HIPPOLYTOS:

Ó běda! Nevíte, že jeho synem jsem
a že král Théseus je vaším manželem?

FAIDRA:

A z čeho soudíte, že jsem snad zapomněla?

Je něco, čím má čest na chvíli utrpěla?

HIPPOLYTOS:

Ach paní, promiňte. Pln zmatku přiznávám,
že podezření mé byl chvilkový jen klam.

Hanbou se musím rdít, když díváte se na mě
a jdu teď...

Ukrutný! Slyšel jsi všechno správně

FAIDRA:

Dost jsem ti zjevila, aby v tom nebyl klam.

Nuže, teď tedy víš, co v srdci ukřívám.
Leč nesmíš myslit si, když lásku vyznávám ti,

že klid a svědomí ji draze nezaplátí
a že cit bláhový, jenž zmámil hlavu mou,

živil tu náказu radostí zbabělou.

Jsouc smutnou obětí pomstychtivosti bohů,
já větší záší než ty přec k sobě chovat mohu.

Bozi at svědčí mi. Vždyť dali v nitru mém
osudné vášni vzplát, jež hoří plamenem.

A štěstím ukrutným pak mohli potěšit se,
když srdce zmámili ubohé smrtelnice.

Na dobu vzpomněš si, která už minula.
Útěk mi málo byl, tak jsem tě vyhnala.

30

Hnusná, zlá, nelidská jsem pro tě býti chtěla
a majic z tebe strach, hněv tvůj jsem probouzela.
Co z marné snahy té jsem, chudák, mohla mít?
Rostla tvá nenávisť, však nemizel můj cit.

Ba, žal tě přizdobil jen novou krásou časem.
V slzách i v horečce po tobě prahnula jsem.

Snadno bys uhod vše jediným pohledem,
kdyby tehdy tvůj zrak se mohl dívat jen.

Co mluvím? Myslíš si, že hrozné vyznání to
nebylo s bolestí a těžce poodkryto?

Přišla jsem prosit tě, o syna bojíc se,
abys jej nechoval, jako mě, v nelásce.

Jak slabá záminka pro tu, jež láskou plane.
Já mluvím musela jen o tobě, můj pane!

Pomsti se, zrestej mě za lásku nehodnou!
Jako syn hrdiny splň dávnou tužbu svou

a bytost obhlnou sprovod rukama svýma.
Vdova po královi miluje jeho syna!

Hleď bytost proradnou odstranit ze svých cest.
Zde moje srdce máš, tam musíš ránu vést.

Čím více touží teď urážky odčinití,
tím prudčej ruce tvé se v ústřety už řítí.

Bodni! Leč srdce mé když málo hodné jest,
aby za hříchů své tak sladký vzalo trest,

či nechceš-li se snad zlou krví pošpinití,
svůj půjč mi aspoň meč! Sama si vezmu žití!

Rychle!

Co děláte? Viděl to, paní, svět?

Hle, někdo přichází. Rychle se vrátme zpět
a svědkům hanby té se hledme vyhnout tiše.

ONONA:

(přiběhne)

Gustav Franel)

31

Scéna 2.

THÉSEUS, HIPPOLYTOS

THÉSEUS: Bohové, tady je! Věru se nedivím, že byl jsem oklamán tím hrdým vzezřením. Proč svůdce proradný teď na svém čele hostí znamení posvátné, patřící jenom ctnosti?
A nebylo by líp, kdybychom poznali dle znaků určitých, kdo dobrý je, kdo zlý?

HIPPOLYTOS: Smím se vás, pane, ptát, kteráže smutná zpráva chmuří vznešený zrak a klid vám nedopřává? Můžete světit mi, proč ztratil se váš klid? Zrádce! Máš odvalu přede mne předstoupit? Jsi netvor, kterého nebesa ušetřila, a jeden z lupičů, jež nicíla má síla. Hnán hnusnou vášní svou, v níž není žádný cit, chtěl v touze nečisté mé lože pošpinit. Co ještě tady chceš? Což není na tom dosti? Proč neuprcheš z míst plných tvé hanbnosti? Proč nevyhledáš si pod nebem neznámým kraj, který nesetkal se dosud s jménem mým?

Jdi, zrádce, odtud pryč! A raděj nedráždi mne, sic hnev můj strašlivý tvou hříšnou hlavu stihne. K mé věčné potupě postaći docela vědomí, že má krev zlosyru zplodila, než aby tvoje smrt, jež hanbou mou by byla, všech skutků hrdinských mi slávu pošpinita. Prchej, a nechceš-li, aby tě náhlý trest připojil k zločincům, jež neváhal jsem smést, pak dbej, at hvězda ta, jež nad námi se třpytí, na cestu v tento kraj už nikdy nesvítí ti. Prchej! A pravím ti: krok tvůj at napořád té odtud vzdaluje. Zas čísta chci mít stát. A ty, ty, Neptune, jemuž kdysi mé síly od vrahů proradných pobřeží očistily, vzpomeň, že v uznání těch činů statečných slíbil jsi vyplnit pak jedno z přání mých. Když v krutém vězení jsem trpěl bez pomoci, já neobracel se k tvé nesmrtelné moci. Šetřil jsem pomoc tu, již dals mi slibem svým, abych jí využil v případě vážnějším. Dnes prosím, Neptune: msti otce nešťastného, at zrádce okusí teď sílu hněvu tvého. A jeho krví smyji nemravivou touhu tu. Tvá krutost zjeví mi tak tvoji dobrotu.

HIPPOLYTOS: Ach, z lásky zločinné mě Faidra obvinila! Hříza tak strašlivá mou duši odzbrojila. Úder byl nečekán a tak mě ochromil, že k vlastní obraně už nenacházím síl. Zrádče, vím, myslil jsi, že mlčením svým zproští Faidra tě zločinu brutální násilnosti. Však meč svůj nesměl bys nechat jí, prchaje, meč, který zradil tě a jenž tvým soudcem je. Anebo zločin svůj jsi měl už dovršiti a naráz uloupit jí řeč i celé žití.

HIPPOLYTOS:

Tak utrhačnou lží poprávu rozhněván,
měl bych vám pravdivě vše vysvětliti sám.
Leč nechci dotýkat se věcí, jež vás bolí.
Jen ohled vůči vám mi mluvit nedovoli.
Aniž chci zvěšovat, pane, váš těžký žal,
rád bych, abyste přec můj život prozkoumal.
Přecín vždy předchází zločinu velikému.
Kdo zákon poruší jen ku prospěchu svému,
nakonec znesvětlí i práva posvátná.

Stejně tak jako ctnost i zločin stupně má
aristokraty nepřijde, kdo žije v nevinnosti,
pojednou na cestu nejvyšší zvrátenosti.)

Den jeden nezmení ctnostného jedince
v zlosyna, ve vraha či v zřídla dokonce.

Mě matka hrdinná svým řádrem odkojila
a já krev nezradil, jež i mou krví byla.

Nadto pak Pitheus, jenž zván je mudrcem,
mi učitelem byl, než z domu vyšel jsem.

Nechci teď stavět se do lichohtného svědla,
leč jestli jaká ctnost kdy v srdce moje slétla,

pak je to, pane můj — to budete přesvědčen
nenávisť k zločinu, z něhož teď nařčen jsem.

To o mně známo je po celém Řecku dosti.
Často jsem onu ctnost přepínal k ukrutnosti:

lid ví o zámurku, jenž druhdy stíhal mne.
Den čistší nemůže být nežli srdce mé,

THÉSEUS:
a přesto Hippolyt pryč v lásce zakázané...

Tvá pýcha, zbabělče, tvým soudcem se teď stan
Vím už, proč chladem tvým nic v světě nepohn

Jen Faidra vábila tvé oči bezecné
a žádnu jinou z žen jsi nemohl být zmámen,
protože nelákal tě cudné lásky plamen.

HIPPOLYTOS:

Ne, otče! Srdce mé, proč to dál ukrývat,

46

laskou, jež cudná je, nechtělo pohrdat.

U vašich nohou zde vyznávám pravou vinu:
já, i přes zákaz váš, miluji, láskou hynu.

Mám Aricii rád, patřím jí docela.
To dcera Pallantů vám syna zmámila

a já ji zbožňuji. Celá má duše, pane,
přes vaše zákazy jen pro tu dívku plane.

THÉSEUS:
Boží! Ty miluješ? Ach ne, toť hrubá lest,
jež ospravedlnit má přestupkem tvou čest.

HIPPOLYTOS:

Já po šest měsíců se musel lásky stíci.

Tak dlouho ji mám rád. Teď musím vám to říci.

Což nic vás nezaví krutého omylu?

Měl bych snad přísahou se bránit tomu zlu?

THÉSEUS:
Ať země, nebesa, ba příroda at celá...

Vždy křivá přísaha zločince krytí měla.

Dost, přestaň, ušetři mě trapné rozmluvy,
když pochybná tvá ctnost mi nic víc nepoví.

HIPPOLYTOS:

Má ctnost vám připadá i pochybná i lstivá,

leč Faidra v srdci svém jinak se na mě dívá.

THÉSEUS:
Tvá drzost nestoudná mi znovu bere klid.

HIPPOLYTOS:

Kam chcete abych šel a kdy mám odejít?

THÉSEUS:
Byť město Herakla tě krylo sloupy svými,

já bych se domníval, že příliš blízko jsi mi.

HIPPOLYTOS:

Obtěžkán nevinně tak hrozným zločinem,

kde najdu přátele, vámi jsa opuštěn?

THÉSEUS:
Jen se zvrhlíky hled' žít v přátelském teď svazku,
kteří cí nevěru a krvesmilnou lásku.

Se zrádci přátel se, již bez citi jak ty jsou,
ti snad i ochranu ti nyní poskytnou.

HIPPOLYTOS:

Smilstva a nevěry řeč vaše plná byla,

47

48

však Faidra, a ne já, se z matky narodila
a z krve, o níž je, pane, přec známo všem,
že plna hříchů je, z nichž já jsem obviněn.
THÉSEUS:
Co? Jsi snad obětí své vlastní zbesilosti?
Naposled říkám ti: Zbav mě své přítomnosti
Jdi, zrádče! Nečekej, že otec zůtvý
z těchto míst veřejně tě s hanbou vypoví.

(příběh
Gustav Frimmel)